

Usona Esperantisto № 2021:3 (maj-jun)

Anoncoj

Junulara konkurso Grabowski; Amazon Smile; LK schedule; Dua filmfestivalo; Discussion groups in Discord; Infanlibro pri Esperanto iros al dekmiloj

Saluton de LK-2021!

de la prezidento • by Filipo DORCAS

Dum mi verkas ĉi tiun raporteton, ni komencas nian kvaran tagon de la ok-taga virtuala landa kongreso.

La Ŝipo de Ŝtato

el la arĥivo • by Jas. L. SMILEY

Belege la ŝipo flosis ĉe la doko. Subite multaj virinoj aperis sur la doko kaj ekriis.

Leterkesto

Memories of an *Esperanto-domo* and Maria Murphy.

From the Board

Bimonthly reports from the Directors and other Board members.

Book review

libroj • by Brandon SOWERS

Esperanto and Languages of Internationalism in Revolutionary Russia tells a new story about the early life of Esperanto, one that challenges many of our myths.

La Espero

muziko • by Timothy BORONCYK

Preskaŭ ĉiuj konas la himnon, kies vortoj devenas de la samnoma poemo de d-ro Zamenhof.

Piĝina parolo en dialektaj dialogoj

tradukul • by Hoss FIROOZNIA

Ĉi-numere ni tradukas el la angla en Esperanton. Ni prezentas respondojn al la defio de Bret HARTE, kaj novan defion el *World War Z* de Max BROOKS.

Mikronoveloj

Novaj centvortaĵoj.

Peko

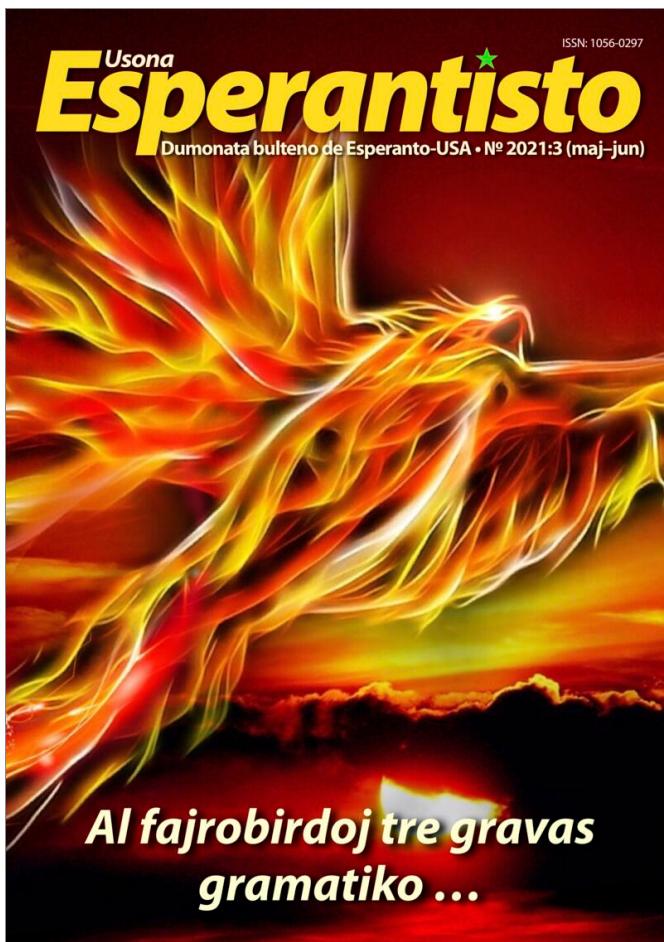
senintenca esperantajo • by Margo COHEN

Mmm, bongustaj pekoj.

La vivo de Peđo

ſercoj • by Timothy BORONCYK

La dekkvina en serio de Timothy BORONCYK.

Anoncoj

Junulara konkursko Grabowski

La jug'komisiono Grabowski anoncas specialan konkurson por gejunuloj kun la temo *La dudekaj jaroj, alia mondo?*

Povas partopreni ĉiu homo, kies aĝo ne superas 25 jarojn en la 1-a de Januaro 2021. Konkursaĵoj povas esti literaturaj tekstoj de ajna longo kaj ĝenro (poezio, prozo, dramo, eseoj, k.a.), neniam antaŭe publikigitaj en ajna formo.

La komisiono povas aljuĝi unuan premion de 250 eŭroj, duan premion de 150 eŭroj kaj ĝis tri honorajn menciojn. Ĉiu konkursanto povas partopreni per ĝis tri kontribuoj. La konkursaĵoj estu senditaj PDF-forme, **antaŭ la 30-a de Septembro 2021** al la sekretario de la komisiono:
komisiono.grabowski@co.uea.org.

Amazon Smile

A smile is a nice non-verbal greeting to loved ones and strangers alike. Even babies are responsive to a smile. It is a signal of acceptance, safety, and help, and it feels so good to receive a smile.

The Amazon logo is a smile and we smile when we get a package from Amazon. Amazon goes much deeper than a smile on their packages and vans; they really do help — non-profits that is. When the customer is enrolled in Amazon Smile, 0.5% of the purchase price goes to a non-profit of the customer's choice. As of Feb 2021, Amazon Smile has donated \$241,928,506.19 to non-profits. They are serious.

This is a painless way to donate money. It is particularly beneficial to E-USA because we do not have money to put on impressive national fundraisers or offer spectacular giveaways. As it turns out, most of our fundraising efforts are targeted at our existing membership. Here is a way for our membership to

donate without costing them a penny. It would be a great help to E-USA if our members would participate in Amazon Smile and their effect would be increased if their family and friends would help too.

Enrolling is not difficult. Point your browser to smile.amazon.com. Then enter your e-mail address and your Amazon password, and type "Esperanto-USA" as the non-profit. The name we are incorporated under is "Esperanto League For North America, Inc." and that is what will come up. (This is an old incorporated name of E-USA and it is very expensive to change the name.) Press "Select." That's all there is to it — it's taken longer to explain it than to do it.

All the customer has to do from then on is to browse on smile.amazon.com instead of just amazon.com. (If you sign on to amazon.com, you may get a reminder about Amazon Smile.) Amazon will take care of the rest. You can also keep track of how much money you have generated for E-USA and that'll make you feel good. It may even make you smile.

— Murray MERNER, Membership Committee

LK 2021 schedule now available

Pli bone malfrue, ol neniam.

We're a bit late, but the Board now has a schedule of speakers and abstracts for our upcoming virtual *Landa Kongreso*. And it isn't too late to sign up, so please join us!

The *Kongreso* will take place from June 12–19th, with programs in both Esperanto and English. It is free and open to all. Details, including the schedule, program descriptions, and a registration form, are available on [our LK-2021 web page](https://ttt.esperanto-usa.org/eusa/congress/2021/)

<<https://ttt.esperanto-usa.org/eusa/congress/2021/>>.

Rezultoj de nia unua filmfestivalo

Je la unua de Majo finiĝis la debuta *Usona Bona Filmfestivalo*, en kiu partoprenis pli ol 25 konkursantoj tra la mondo. La rezultoj estis vere imponaj.

Pro la neatendite multaj partoprenantoj, kaj la alta kvalito de iliaj filmoj, niaj jugantoj vere agonis pri la premiado; finfine, nur dek premioj ne suficiis por juste rekompenci tiel abundan talenton. Tamen lastminute ni aldonis ankaŭ dek-unuan premion "elekti de la spektantaro" surbaze de voĉdonoj en YouTube.

La unuaj tri gajnintoj estis *Persistemo* de Simone DAVIS, *Si ŝajnas bonkora* de María Luisa Soriano GONZÁLEZ, kaj *Bonšanca renkonto* de Logan PAGE, kiuj ricevis \$300, \$200, kaj \$150, respektive. La plena listo de premiitoj aperas en nia retejo, kaj **ludlisto de ĉiuj konkursaĵoj** <<https://bit.ly/3fsxj61>> estas videbla en YouTube.

La dua Usona Bona Filmfestivalo!

Esperanto-USA okazigas sian duan mallongan filmfestivalon kun kontantaj premioj por la unuaj dek gajnintoj. La limdato estas la 1-a de Septembro, 2021. Partopreno estas senkosta kaj vi ne devas aliĝi al Esperanto-USA por partopreni! Ĉiuj ĝenroj estas bonvenaj, sed via filmo devas esti tute en Esperanto, kun almenaŭ dek Esperanto-vortoj parolataj. Cetere, en la filmo devas aperi ĉapelo.

La unua premiito ricevos \$300; la dua, \$200; la tria, \$150, kaj po \$50 por la kvara ĝis deka.

Por pli da informo, inkluzive la plenan regulararon,

vidu nian paĝon por la filmfestivalo.

Join our discussion groups in Discord

Check out the weekly discussion circles in our Discord server! Every Saturday at 2pm Central, go to the *Diskutrondo* voice channel for our weekly voice chat for *Komencantoj*. Or join any of our themed discussions, each at 8pm Central:

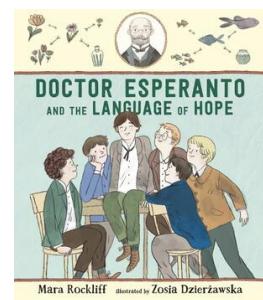

- on the 7th of the month: *Filmado*
- on the 14th of the month: *Scienco*
- on the 21st of the month: *Aktivismo*
- on the 28th of the month: *Muziko*

The bot will tag the relevant role at the time the discussion starts. Then, just go to the *Diskutrondo* voice channel and chat. Share ideas, projects, or even just interesting things you've found.

Libro pri Esperanto iros al dekmiloj

En № 2019:2 aperis recenzo pri *Doctor Esperanto and the Language of Hope*, infanlibro fare de membro Mara ROCKLIFF pri la estiĝo de Esperanto. Nun venas novaĵo, ke la usona grupo **PJ Library**

<<https://pjlibrary.org/>>, kiu donacas judtemajn infanlibrojn senkoste al familioj, mendis 34 200 broŝuritajn ekzemplerojn de la libro por disdoni tra Nordameriko. Laŭdire, la familioj ricevos la librojn en Februaro, 2022.

Saluton de LK-2021!

de la prezidanto • by Filipo DORCAS

Saluton al ĉiuj en Esperantujo, nome de la Estraro de Esperanto-USA, niaj regionaj kunordigantoj, kaj ĉiuj partoprenantoj en la Landa Kongreso!

Dum mi verkas ĉi tiun raporteton por *Usona Esperantisto*, ni komencas nian kvaran tagon de la ok-taga virtuala landa kongreso. Mi jam deklaras ĝin sukceso. Malgraŭ tio, ke nur pasis tri tagoj de la LK, jen kvin memorindajoj:

Ni kunkongresos en 2022 kun niaj internaciaj amikoj ĉe la **UK en Montrealo**

<<https://esperanto2022.ca>>. Kompreneble, jam estas la taŭga periodo pripensi vian pasporton, kiun vi bezonas por vojaĝi al Kanado. Planu nun partopreni!

Se vi ankoraŭ neniam partoprenis Universalan Kongreson de UEA, kredu min, ke ĝi estas grandskale bonega sperto! Vi ne bedaŭros vian decidon! Eble vi volos peti de aliaj en via loka grupo aŭ komunuma grupo pri ties sperto en tiaj eventoj en aliaj landoj.

Ankaŭ meritas aliĝi kun UEA, la Universalala Esperanta-Asocio. Vi povas membrigii en UEA samtempe dum vi membrigas por Esperanto-USA en nia retbutiko. Vi ankaŭ povas membrigii al UEA ĉe la **UEA-retpaĝo mem** <<https://uea.org/>>.

La komunumaj grupoj jam komenciĝas. Dum mi verkas ĉi tion, ni ankoraŭ finis la infrastrukturon de informado pri la diversaj grupoj, sed certe dum vi legas ĉi tion, vi povas iri al nia retejo kaj trovi la liston kaj kontaktinformon de kelkaj grupoj. Kio estas via intereso? Via ŝatokupo? La celo de via vivo? Eble vi trovos tiurilatan grupon en la listo. Aŭ se ne, vi rajtas plenumi la informon kaj sendi vian sugeston al la estraro.

Ĉi-jare ni elektis novan kasiston kaj du aliajn estraranojn. La rezultoj de la voĉdonado estas jene:

Titolo	Kandidato	Rete	Poôte	Entute
Treasurer	David BECK	149	7	156
Director	Jane SHEVTSOV	122	6	128
Director	Timothy BORONCZYK	115	6	121
Director	Myrtis SMITH	76	4	80
Director	Kinsio FAVRE	10	0	10

Gratulojn al David Beck, Tim Boronczyk, kaj Jane Shevtsov! Certe, ĉiu kandidato taŭgas por servi en la estraro.

Jen via Estraro de Esperanto-USA: (Eblas vidi la liston ĉiam en nia retejo.)

Office	Current occupant	Until
President	Philip Dorcas (Filipo)	2023
Vice President	Alex Miller	2023
Treasurer	David Beck	2024
Secretary	Charlotte Burton	2022
Director	Timothy Boronczyk	2024
Director	Hoss Firooznia	2023
Director	Brian Harmon	2022
Director	Fred Meyer, III	2022
Director	Tim Rice	2023
Director	Jane Shevtsov	2024

Oni povas kontakti la estraron retpoôte ĉe board@esperanto-usa.org.

Nia jarraporto estas havebla en nia retejo. Vi rimarkos, ke ni bezonas mondonacojn por la ĝeneralaj fonduso. Bonvolu lasi vian bonkoran donacon en nia retbutiko por la ĝeneralaj fondusoj, kaj ankaŭ por aliaj fondusoj laŭ via prefero. Multan dankon pro via grava kontribuo al la movado!

Discord estas loko kie vi povos facile komunikigi kun la aliaj membroj de Esperanto-USA. Vi trovos

multaj interesajn kanalojn. Tie vi povos esplori kiel vi povos helpi nin per la nova kanalo **Volontularo**. Vi povos fari kaj diskuti ideojn pro la movado, projektoj, kaj planoj en la nova kanalo **Sugestojn**. Ni vidos vin en **Discord!** Nia Discord-servilo haveblas por niaj membroj kaj por partoprenantoj de la Landa Kongreso.

Ĝis Montrealo!

Filipo DORCAS

Filipo estas Prezidanto de Esperanto-USA. Li kaj lia edzino Elizabeto loĝas en Fort Worth, Teksaso.

filipo@grupoj.org

La Ŝipo de Ŝtato

el la arĥivo • by Jas. L. SMILEY

Dankon al Kinen CARVALA pro lia detala provlegado de la jena artikolo el niaj enskanitaj arĥivoj. Ĝi unue eldoniĝis antaŭ pli ol jarcento en *Amerika Esperantisto*, № 6, kiu aperis en Januaro, 1914.

Belege la fiera ŝipo flosis ĉe la doko, atendante ordonojn por marvojaĝi. La ŝipestro demandis: "Ĉu ĉio estas preta?" Oni respondis: "Jes, jes, Sinjoro!"

Trixie FRIGANZA inter sufragetoj en Novjorko, 1908.

Sed subite multego da virinoj aperis sur la doko kaj ekkriis: "Pro la bonsano kaj la savo de la ŝipo, kaj pro justeco al ni, kunprenu nin surŝipen."

La ŝipestro respondis: "Estas ne kutime havi virinojn sur tiu ĉi ŝipo. Ĝi manipulis de nur viroj, ĉar virinoj ne estas kapablaj administri ŝipaferojn."

"Sed," respondis la virinoj, "antaŭe iam virinoj tion faris, kiel la reginoj Esther, Elizabeth kaj Victoria. Krome, ni ne deziras regi, sed nur kunlabori kun la viroj, disdonante al ĉiu persono laŭ sia propra kapableco. La Ŝipo de Ŝtato apartenas al ĉiu, kaj devas esti kondukata de ĉiuj el ĝiaj posedantoj; certe ĝi estas ne vira ŝipo, sed homa."

La ŝipestro konsilis kun la ceteraj oficiroj kaj fine, post multe da diskuto, ili konsentis permesi la virinojn en ŝipiĝi.

Ĝoje la virinoj alvenis, edzinoj, patrinoj, fratinoj kaj amantinoj, kaj la Ŝipo de Ŝtato ekmarvojaĝis pli fiera ol iam, ĉar ĝi nun portas homamason (ne sole viramason).

Kaj rigardu la frukton de la ŝanĝo! La virinoj ne penis fari aferojn ekster sia kapableco, sed komencis rektigi malbonaĵojn. Ili trovis, kion oni longatempe estis suspektanta, ke multaj malriĉaj virinoj jam estas sur la ŝipo servantaj kiel ĉiaj sklavinoj, morale kaj mone, tial ricevantaj tro malmulte da pago. Ankaŭ troviĝis granda maljusteco al la maristoj. Tiujn ĉi aferojn la virinoj rapide korektis, kaj feliĉe plene regis.

Post multaj plezuraj tagoj sur ŝipe, tamen, subita granda ekkrio estis aŭdata: "Malamika ŝipo alvenas. Jen! Jen! Kion ni devus fari pro la virinoj?"

La virinoj mem kviete respondis: "Trankviliĝu. Ni decidos tiun ĉi militon." La viroj surprize ekrigardis dum la virinoj suprenlevis grandan blankan tukon kiel pacflagon kaj atendis la alproksimiĝantan ŝipon. Kiam la malamika ŝipo alvenis sufice proksime por klare vidi, oni miregis je la ĉeesto de virinoj kaj infanoj.

"Kion signifas tio?" ili ekkriis. La virinoj signis ke la malamikoj venu sur ŝipen. Tiam konsilo fariĝis, kaj la edzino de la ŝipestro paroladis jene: "Viroj malamikaj, ĉu vi volas mortigi viajn kunvirojn? Mortigante ilin, vi ankaŭ donos al ni, virinoj kaj infanoj, staton pli malbonan ol morto. Ĉu vi ne scias ke ĉiuj homoj estas gefratoj kaj havas Unu Patron?"

La malamikoj multe hontis kaj konfesis sian kulpon. Tiam invititaj, ili ekzamenis la noblan Ŝipon de Ŝtato kaj trovis ĉion bonega. Kun granda plezuro ili akceptis proponitajn refrešajojn, kaj foriris, dirante: "Ni ankaŭ tuj ricevos niajn virinojn sur nian ŝipon kaj proklamos tutmondan gefratecon."

Leterkesto

A Brief Look in the Past

In the early 1960s, my husband and I ran an “Esperanto Domo,” where we offered free housing to Esperantists from around the world visiting Washington, D.C. Here are a few of our experiences.

Maria Murphy and her sister Sophia stayed with us soon after they'd arrived from Poland. Maria became a physician and an ardent spokesperson for Esperanto her entire life. Several years ago, I wandered into the kitchen of my church in Columbia, MD, and there sat Maria, wearing a t-shirt with a green star. She was on her way to a conference in New England. One evening our guests were a man from Denmark and a woman journalist from Sweden. We spent the evening catching up on news about mutual Esperantist friends from around the world.

Many of our guests were Japanese. We asked one of them if Esperanto was difficult to learn for a speaker of Japanese. He said it was not and that it seemed to

him that Esperanto was based on Japanese! A Japanese woman who stayed with us identified herself in a photo on our wall of an early Esperanto conference. These are just a few of the Esperantists who visited us and left lasting memories.

I am a novelist and in a burst of nostalgia, I included an Esperantist in my latest novel. The Esperantist in my book is a refugee from Hungary and an idealist who is a university student, working as a waiter and teaching Esperanto classes.

Eileen also sent a description of the novel, titled ***The House on Hatemonger Hill*** <<https://amzn.to/3z35Bew>>, a historical suspense set in Washington, D.C. in 1964: “Plain, timid Sue Millard turns femme fatale as she’s pulled into a dangerous plot to rob American neo-Nazi George Lincoln Rockwell. Robbery is a crime, but Rockwell is an angry man with evil plans. Sue and her gang of thieves succeed and donate the stolen stash to civil rights organizations to help pass the Civil Rights Bill of 1964. Their plot is perfectly planned—nothing can go wrong, but Rockwell finds out who robbed him, and Sue becomes caught in an escalating campaign of terror as she fights for her life.”

— Eileen McIntire eileenmcintire@aol.com

De la estraro

Aliĝu al nia *Discord*-servilo

Charlotte estas Sekretario de E-USA. Oni povas kontakti ŝin ĉe liquidfireangel@gmail.com.

La plej freneza jaro de mia tempo kiel instruisto nun finiĝis, kaj mi povas spiri denove. Mia edzo kaj mi provas aĉeti novan domon kaj translokiĝi al ĝi, sed vi eble scias, ke nur frenezulo aĉetus domon en la nuna

merkato. Nu, frenezulo kaj mi, klare. Krom tio, mi ankaŭ provas refariĝi studento, reiri al universitato, kaj ekstudi por fariĝi eduka diagozisto. Mi lernus kiel diagnozi lernajn handikapojn ktp. Krom tio, dum la lastaj monatoj, mi helpis kiel unu el la juĝantoj de la unua Usona Bona Festivalo. Mi ne ĉiam sukcesas fari ĉion en Esperantujo, kion mi volas fari, sed mi tamen provas kaj aktivas.

Se vi jam ne aliĝis al nia *Discord*-servilo, bonvolu aliĝi! Ĝi estas senkosta servo por ĉiuj membroj kaj LK-anoj. Jam estas pli ol 300 homoj en la servilo. Venu, babilu, parolu kaj tekste kaj voĉe kun aliaj esperantistoj – pri nia lingvo, pri via vivo, hobioj, pasioj. Montru viajn projektojn. Trovu inspiron per la projektoj kaj ideoj de aliaj. Partoprenu niajn sabatajn diskutrondojn por komencantoj, aŭ niajn monatajn diskutrondojn pri filmado (vespere je la 7-a tago de ĉiu monato), scienco (vespere je la 14-a tago de ĉiu monato), aktivado (vespere je la 21-a tago de ĉiu monato), kaj muziko (vespere je la 28-a tago de ĉiu monato). Ni havas kanalojn ankaŭ por GLAT-aj temoj, junuloj, instruado, komputiloj, ludoj, kaj plu! Venu, diskutu, por ke ankaŭ ni havu la ĝojon de parolo kun vi!

— Charlotte BURTON, Sekretario

Malkaŝemo, provlegado, kaj premioj

Hoss estas la Redaktoro por E-USA kaj unu el ĝiaj Direktoroj. Kontaktu lin ĉe hoss@lodestone.org.

Ju pli malkaŝa, des pli bone

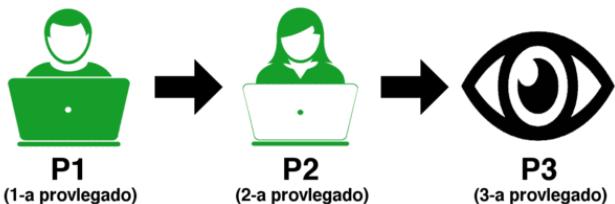
Iom post iom ni faras la agadon de la estraro pli malkaŝa. Ekde la venonta numero de la bulteno, aperos regulaj raportoj de la Centra Oficejo pri niaj lastatempaj elspezoj. Videblos elspezoj ne nur el la fondusoj, kiujn rekte administras la estraro mem, sed ankaŭ de la diversaj limigitaj fondusoj, kiujn administras individuoj.

Provlega projekto profite progresas

En la lasta numero mi aperigis alvokon al provlegantoj por helpi pri projekto bitigi kaj reeldonri malnovajn klasikaĵojn de la Esperanto-literaturo. La respondo estis mirinda.

Nun, nur proksimume unu monaton poste, jam kunlaboras pli ol **25 volontuloj!** Entute ni jam faris ĉirkaŭ **300 horojn** da laboro, zorge provlegante pli ol **2000 enskanitajn paĝojn**. Laŭ mia scio, la projekto estas jam inter la plej grandaj kunlaboraĵoj de nia organizo de jardekoj.

La tri stadioj de la provlegada procedo.

La laboro jam liveris lavangon da neta teksto – sufice por pluraj monatoj da redaktado kaj kompostado. Tiu redaktado devas esti malrapida, tamen, ĉar necesas interalie kompili detalajn librofinajn listojn de ĉiuj ŝanĝoj faritaj (ekz. per korektado de preseraroj). La celo estas ne nur reeldonri verkojn en glate legebla formo, sed ankaŭ konservi fidindajn registraĵojn de nia literatura historio – inkluzive de ties lingvaj eraroj kaj arhaikajoj.

Antaŭ la fino de 2021 mi planas reaperigi almenaŭ du volumojn el la *Baza legolisto* sub nova eldonmarko de EUSA. Post ĉiu reeldono mi esperas krei ankaŭ

serion de poĉapitraj podkastoj, en kiuj legantoj dividos siajn impresojn pri la verko.

Novaj “ĉaspremioj” por provlegantoj

Por almenaŭ iomete rekompenci niajn diligentajn volontulojn kaj montri nian dankemon, mi starigis novan sistemon de ĉaspremioj (*angle, bounties*): por ĉiu paĝo, el kiu provleganto sukcese elsarkas skanerarojn, tiu gajnas “stelon”. Ne temas precize pri la eksa Esperanta monunuo, sed pri samaspекta kaj tre speciala “stelo” kreita nur por tiu ĉi tasko – kaj ŝangēbla ĉe la redaktoro je konstanta kurzo de unu stelo kontraŭ unu usona dolaro!

Kelkaj el la provlegantoj afable esprimis malemon akcepti ilin, timante, ke elspezoj de eĉ malgrandaj premioj malhelpos nian jam malriĉan organizon. Sed tute ne necesas timi: efektive, la mono venas ne el la kaso por ĝeneralaj elspezoj, sed de anonimulo, kiu donacis ĝin specife por rekompenco de provlegantoj, kaj nenio alia. Kial? Ĉar niaj volontuloj faras esencan, nemalhaveblan servon ne nur al nia organizo, sed ankaŭ al nia komuna kulturo. Tial ili meritas almenaŭ ian rekomencon, ĉu ne? Do ni kuraĝigas al ĉiuj provlegi (kaj premiiĝi) Cseh-metode: rekte, kuraĝe, kaj elegante!

— Hoss FIROOZNIA, Direktoro

(Re)starigi lokan grupon

Timoteo estas unu el la Direktoroj de E-USA. Oni povas kontakti lin ĉe gartherio@gmail.com.

La longa vintro por renkontiĝoj malrapide forpasas. Homoj, kiuj restis izolataj dum pli ol jaro volas iri el la domo. Komunumojo frapitaj de malfeliĉo bezonas rekonekti unu kun la alia.

Ĉu estas Esperanto-grupo proksime al vi? Kiel fartas ĝi nun?

Ankaŭ premiĉasanto Boba FETT ĉasas preserarojn.

La mia ne fartas bone.

Mi faros ĉi tion por restarigi ĝin. Eble fari simile helpos vin restarigi aŭ starigi vian grupon.

1. Mi sendos mesaĝon al ĉiuj, kiuj antaŭe montris intereson pri la grupo.
2. Mi kunlaboros kun publikaj biblioteko en diversa parto de mia urbo por povi uzi renkontejon por la grupo. La grupo antaŭe renkontiĝis je librejo ne facile atingebla de publikaj transportoj.
3. Mi enketos pri kiel labori kun kulturaj organizoj en la tutaj urboj. Mia urbo estas tre diversa, sed ankaŭ tre partigita laŭ riĉeco kaj raso.

La pandemio donis al ni la oportunon rekreski pli viglaj. Ek al la laboro!

— Timoteo RICE, Direktoro

Board Meeting, May 8th, 2021

Ĉeestas

- Filipo Dorcas
- Alex Miller
- Jordon Kalilich
- Charlotte Burton
- Fred Meyer III
- Timothy Boronczyk
- Timothy Rice
- Hoss Firooznia

Ĉeestas Sen Voĉdonrajtoj

- Viléjo Harris

The president calls the meeting to order and declares a quorum.

Standing Reports

Central Office

The voting is proceeding without incident, with most (but not all) members voting online.

Landa Kongreso

Registrations are being completed the same as last year, without incident.

Treasurer's Report

We are negative for March and April due mainly to first quarter investment returns being reported for March. The 2022 budget is under way.

President's Report

The president praises Alex for his work in the video contest and praises the entries and the efforts by all involved. What we need for the LK is a theme and a keynote speaker.

Action Item: Discuss LK theme and keynote.

Regional Coordinators want to have a forum. **Action Item: Phil will send a formal request for regular E-USA meetings. Action Item: Fred will submit a formal request for Regional Coordinator meeting.**

As the 2022 LK will take place in Montreal as a part of the UK there at that time, Phil suggests that we may request someone from Montreal to present at this year's LK.

Old Business

Special Interest Groups (SIGs)

Phil and Hoss discuss what would be needed to add information about SIGs to the website. **Action Item: Charlotte will create a Google Form for SIG creation applications. Action Item: The board will discuss in Slack how to best create and ensure oversight of SIG approval.** The board agrees that SIGs are an important opportunity for our community, but we want to be sure we are taking the proper care going forward in this matter.

New Business

Budget

Nothing to report.

Radaro

Radarо is not officially affiliated with Esperanto-USA. Therefore, Tim B suggests that Radarо should not have an official E-USA email address. Furthermore, the Radarо email was sent out as an html email, which the membership committee has spent a fair amount of time researching the proper approach to do. Tim B. therefore suggests that we create a technology committee to be responsible for technical matters, for example on how to do things like send html emails. The board and the director discuss the use of html in emails.

Tim B. recommends we work more fervently on the Talent Bank, or Volunteer page. If we had that up to date, we could include a list of non-E-USA projects, such as Radarо, which also need volunteers, and also have a dedicated platform to recruit volunteers for our own projects. **Action Item: Discuss creation of a “technology committee” to assist E-USA in using technology tools more effectively.** Vilјо mentions that we used to have a position known as a Volunteer Administrator, who would regularly send out information on what positions need volunteers and a simple form to fill out, in addition to

keeping the website and social media pages updated regarding needed volunteers. Hoss suggests a monthly announcement, which would go out through the newsletter and social media.

Video Contest

The video contest is currently in the judging phase. The videos are being judged by the board members who have participated most in the creation of the contest. Judging must be complete in time for the promised announcement to be released today.

The meeting concludes.

Board Meeting, Jun 12th, 2021

Ĉeestas

- Filipo DORCAS
- Alex MILLER
- Charlotte BURTON
- Timoteo BORONCZYK
- Hoss FIROOZNIA
- Fred MEYER III
- Timoteo RICE

Ĉeestas sen voĉdonrajtoj

- Kinsey FAVRE
- Vilјо HARRIS

The meeting is called to order. A quorum is declared. The minutes of the previous meeting were already approved. The president calls for changes to the agenda, but none are requested. Voting has been wrapped up and results sent to the president. The jarraporto is still underway.

President's Report

The treasurer has been receiving and sending out to fund managers the updated quarterly report on how much money each fund contains. This report has also been listed on our website under “Documents,” where it is open to all people who view the website. Discussion arises on how to increase transparency further, and the board settles on including a permanent link to the financials in the newsletter, for those who wish to know more about the organization’s financial information. This information is updated quarterly as that is when our investments update us, and this allows for the CO to double check the accuracy of the presented information. Hoss suggests that the CO might write a short report for the bulletin giving an overview of any fund expenditures and contact information for that fund manager. The treasurer does not directly control any of the funds, instead focusing on the general operational expenses of the organization. Our current treasurer, Jordan, is expected to continue managing the Goldman Fund when his term as treasurer expires this week. **Action Item: Phil will speak to Jordon to**

confirm that he will retain management of the Goldman Fund.

Treasurer's Report

The treasurer is not present in the meeting but has sent the budget document to the board.

Old Business

Old Business is broken into the following:

Community Groups

Action Item: Charlotte will create a Google Form for community group suggestions. Fred Meyer agrees to be community group coordinator.

Budget

Our current budget does reflect a deficit in order to be realistic and not overly optimistic. We have already cut costs as much as we are able to. There is also a suggestion on the table to include a line item for \$2100 for our film contests for next year, to show our commitment and the value of donation. Part of the reason for the budget deficit listed is because the budget is based in part on our investments and donations, which were lower last year due to the pandemic.

Tim B states that he is not comfortable with the listed budget deficit and suggests that we change the budget to have a higher predicted amount for incoming donations, and then also set a plan in place to create a financial or fundraising committee, so that we have a group dedicated to making these higher donations happen, including fundraising/donation campaigns, grant-writing, etc. The CO clarifies that the expenses are based upon an average of the past 3 years, but the income is something the treasurer has to figure out how to predict. As the treasurer is not currently here, he cannot explain for us the exact methods by which he made these predictions for the budget on the table.

A fundraising committee is generally agreed to be a needed thing for Esperanto-USA, and Tim B reiterates his support

for finding volunteers for such a committee, since he was very successful in finding programmers and graphic designers. Phil states that previously, E-USA had hired a consultant to look at our operations and suggest how we should change. That consultant had, among other things, really emphasized the need for a fundraising committee. Phil calls for anyone present to agree to take charge of creating a fundraising committee. Tim B agrees to take charge of seeing that a fundraising committee is formed but will not necessarily be able to chair or participate in said committee.

Based on this discussion and having a solid plan in place to solicit more donations, we therefore are increasing the predicted amount of donations, in order to reflect the hoped-for and anticipated results of having a dedicated fundraising committee focusing on getting grants and donations. The video contests will come out of the Goldman Fund. They are therefore not reflected in the budget, which is only to do with operational income and expenses. The Goldman Fund is specifically where people have donated to support projects such as the film contest. The discussion turns to whether we should present a negative budget to the members, or else increase the predicted donations to reflect our intention to undergo a major fundraising campaign.

There is a general consensus in favour of increasing the predicted donations, with the stipulation that we also emphasize to members that we really do need their donations in order to make this happen. Tim B has to leave at this time, and there is not unanimous approval. Therefore, the board continues to discuss how we can strike a balance between showing that we have a plan for moving the organization forward, while also being realistic about the organization's financial needs. Bill suggests that we could predict the higher amount of donations, but include an asterisk on that item with a visible footnote on it stating that this number assumes a successful fundraising campaign and significant member support. A footnote to this effect is added to the proposed budget. Phil calls for a vote on the budget. There is unanimous approval by the members present, which includes a majority of the entire board.

The meeting is declared adjourned.

Book review

Esperanto and Languages of Internationalism in Revolutionary Russia

libroj • by Brandon SOWERS

Dr. Brigid O'Keeffe is a historian at Brooklyn College who will be presenting at our upcoming virtual *Landa Kongreso* in June.

Brigid O'Keeffe's latest book, *Esperanto and Languages of Internationalism in Revolutionary Russia*, tells a new story about the early life of Esperanto, one that challenges many of our existing myths. Her background as a historian, rather than an Esperantist, also allows her to bring contextual knowledge and theoretical understanding to her exploration of Esperanto in a Russian context. O'Keeffe devotes much attention to the broader cultural landscape of which Esperanto was a part, making for an engaging narrative.

(For potential readers who would like additional context, I strongly recommend the **Revolutions podcast series** <<https://apple.co/3vD4D6Y>>, which provides accessible explanations of Russian history and culture at the turn of the century.)

O'Keeffe begins with the Russian Empire in which Zamenhof grew up. She rejects the notion that it was simply a gray cultural wasteland with a stillborn civil society. She shows how Russian intellectuals and urban dwellers of the period were very much engaged with various sorts of “grassroots internationalisms” just as people were in other parts of the world. Indeed, the vast majority of early Esperantists were located in the Russian Empire.

According to O'Keeffe, Esperanto did not face particular issues from governmental paranoia or anti-semitism. The problem was rather banal: there was simply nobody in the censor's office who could read it. When a publication was eventually allowed, it was censored — but only because it contained an essay by Leo Tolstoy.

O'Keeffe then discusses the growth of Esperanto in France and the lead up to the first *Universala Kongreso*, which ended up taking place at the height of the first Russian Revolution in 1905. O'Keeffe documents and brings new interpretation to the efforts of the organizers to rein in Zamenhof for being too Jewish, too Eastern, too backwards and provincial.

The 1905 Revolution was followed by violent repression and pogroms, especially in cities with large Jewish populations. Bialystok suffered a particularly gruesome pogrom in 1906, just on the eve of the 2nd *Universala Kongreso* in Geneva. The organizers did not want Zamenhof to speak too “politically.” Nonetheless, he did speak directly about the violence in Bialystok, in a famous speech leading to the development of the *Interna Ideo*. In O'Keeffe's English translation, the speech feels very relevant today for its condemnation of inter-ethnic and inter-religious violence and the growing “walls between peoples.”

O'Keeffe gives interesting profiles of other Russian Esperantists during this period, for example Vasilij Eroshenko, the blind anarchist poet who learned Esperanto beginning in 1908, traveled to Britain in 1912, and then to Japan in 1914, where he spent five years and became something of a celebrity. She also describes Captain Postnikov, a respected military officer who became a leading Esperantist around 1907. Postnikov was the first president of the Russian Esperanto League, and worked tirelessly to gain official support for Esperanto from members of the royal family and Czarist bureaucracy.

1914 brought the First World War and, with it, the first *Universala Kongreso* to be cancelled. Like many other Esperantists, Zamenhof was already en route to the UK in Paris, and then suddenly had to find a way home through countries which viewed him as an enemy. O'Keeffe tells the story of a Russian who arrived in Paris early and documented meetings with many other Esperantists even before the UK was due

to start.

Zamenhof, according to O’Keeffe, worked and smoked himself to death in Warsaw during the war. Only in his last days did he get a glimmer of good news — the February Revolution (which preceded the more well-known October Revolution) began just a few days before his death. O’Keeffe’s is the first mention I have seen of Zamenhof’s positive reaction to the revolution.

O’Keeffe shows how the period between the February and October revolutions inspired Esperantists in Russia to promote the importance of Esperanto for international socialism and mutual understanding between workers. During this interlude, many workers and socialists came to Esperanto in Russia out of revolutionary zeal, while many of the earlier “bourgeois” Esperantists began to lose prominence in the movement.

Then came the October Revolution in which the Bolsheviks came to power. As their control tightened, many Esperantists joined the Bolshevik party and oriented their promotion of Esperanto around the dominant ideology and the needs expressed by the Soviet state.

In the first years after 1917, the Bolsheviks hoped to inspire a series of revolutions around the globe. In order to promote such revolutions, the Bolsheviks launched the “Communist International” (Comintern) in 1919 as a break from the earlier “Socialist International.”

O’Keeffe devotes a good deal of attention to the problems of language, translation, and interpretation in the early meetings of the Comintern. I found this description very interesting just from a technical/linguistic point of view.

Up to that point, German had been the “lingua franca” of the socialist movement. All of the leading socialists in any country were judged, in part, by their ability to express themselves in German, and secondarily in other Western European languages such as French or English.

The difficulties in interpretation inspired one delegate to propose the adoption of Esperanto. This effort spawned a half-hearted commission to explore

auxiliary languages, which stalled and was ultimately fruitless.

By the mid-1920s, the Soviet state was becoming much more focused on its own survival and stabilization as a state. The Soviet Esperantists switched course, and began promoting the utility of Esperanto in new ways: for “citizen diplomacy” via letter writing with workers and activists in other countries; for the acquisition of technical knowledge, blueprints, and other know-how in the drive towards industrialization; and in support of a mass campaign to teach Western languages.

The connections between Soviet and foreign Esperantists is particularly interesting. One of the big draws for ordinary Soviet citizens to learn and practice Esperanto was the opportunity to cultivate pen pals across the world, even for someone who might never leave their province. The Soviet Esperanto Union (SEU) originally encouraged this correspondence as a way for Soviet citizens to tell the truth about Russia and bypass lies of the foreign capitalist press. Soviet Esperantists found themselves in a semi-unique position of being able to talk directly about their lived experiences with friends and comrades abroad, with little censorship.

Of course the problem with being able to tell the truth directly, without any oversight, is that nobody knows which truth you are telling SEU’s solution was to make letter writing a “collective” process, even putting suggestions in their journals for how to respond to common questions.

During this period SEU’s leaders complained to Soviet officialdom about the unregulated correspondence, and about the independence of the international worker-Esperantist movement from Soviet domination. As O’Keeffe points out, these actions tragically contributed to eventual doom for the Soviet Esperanto movement. If Esperanto allowed for uncensored exchanges through which dangerously critical ideas could enter the country, then from the perspective of the Soviet bureaucracy, the language was a problem to be dealt with.

As Esperanto was increasingly sidelined in the Soviet Union, SEU’s leaders grasped for legitimacy. They engaged in debates about the future “language of

Communism” in which, as with genetics, art, or military science, the “correct” position was determined by whoever held Stalin’s favor at the time.

Beginning in 1935, Esperantists with pen pals in the Soviet Union began to notice that responses stopped coming. During the Great Terror, anyone with knowledge of a foreign language or international connections was suspect. One leading Esperantist “confessed” that Esperanto was being used to organize a spy ring; several of the other leaders he named then also “confessed.” We know what followed ...

O’Keeffe does an excellent job showing Esperanto’s rich and dynamic life and place in Russian society between 1887–1937. Her book should bring increased academic attention to the social history of Esperanto and the overlooked importance of the “International Language Question.” There is also much for the contemporary Esperanto movement to learn from

and consider during our own tumultuous times.

[Additional notes are available in the online version of the article. —Ed.]

*Esperanto and Languages of Internationalism in Revolutionary Russia]. Brigid O’Keeffe. Bloomsbury Academic, 2021. Available June 17th from **Bloomsbury USA** <<https://bit.ly/34HZxu0>> and **Bloomsbury UK** <<https://bit.ly/3g5A15x>>. A **free preview** <<https://bit.ly/3yUPCif>> is available. Readers of *Usona Esperantisto* are eligible for a 35% discount on both print and ebook versions: use the discount code **ESPER21**.*

Brandon SOWERS

Brandon interesiĝas pri ligoj inter Esperanto kaj sociaj movadoj, kaj pri Esperanto en prizonoj. Li bonhavas logi provizore en Barbado, kie li ŝatas legi esperantajn librojn ĉe la plago.

bsowers@protonmail.com

Kolofono

Redaktoro/Editor: HOSS FIROOZNIA

Kontaktu nin: <bulteno@esperanto-usa.org>, aŭ:

Usona Esperantisto, c/o Hoss Firooznia
CMC #271205, University of Rochester
500 Joseph C. Wilson Blvd.
Rochester NY 14627-1205
United States of America

Usona Esperantisto estas la dumonata bulteno de Esperanto-USA. Ni bonvenigas kontribuojn kaj en Esperanto kaj en la angla lingvo. Artikoloj estu inter proks. 500–1500 vortoj longaj. Prefere sendu materialojn retposte, kune kun via nomo, adreso kaj foto. Kun ĉiu aliaj fotoj bonvolu sendi informon pri dato, lokoj, kaj nomoj de la foti(n)toj. Ni resendos poŝte ricevitajn materialojn se vi aldonas mem-adresitan, afrankitan koverton.

La enhavo de *Usona Esperantisto* estas havebla laŭ la permesilo CC BY-SA 3.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.eo>>. Cetere ni petas, ke oni atendu du monatojn antaŭ ol represi la plej frēsajn artikolojn.

Opinioj esprimitaj en *Usona Esperantisto* apartenas al la individuaj aŭtoroj, kaj ne nepre reprezentas vidpunktojn de la redaktoro aŭ de Esperanto-USA.

Kontribuontoj bv. legi la kalendaron de limdatoj kaj redakciajn konvenciojn en nia retpaĝaro.

Usona Esperantisto (“American Esperantist”) is the bi-monthly magazine of Esperanto-USA. We welcome contributions in both Esperanto and English; preferred length for an article is between 500–1500 words. Please send materials by email if possible and include your name, address, and a close-up photo. With other photos please include the name of the photographer along with subject(s), location, and date. We will return contributions received by postal mail if you include a self-addressed, stamped envelope.

Usona Esperantisto is made available under the Creative Commons license BY-SA 3.0 <<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>>. As a courtesy, we ask that you wait two months before reprinting the latest content.

Opinions expressed in *Usona Esperantisto* are those of the individual authors and do not necessarily reflect the views of the editor or of Esperanto-USA.

Contributors should consult the deadline calendar and style guide on our website.

La Espero

muziko • by Timothy BORONCZYK

Reskaŭ ĉiu esperantisto konas la himnon *La Espero*, kies vortoj devenas de la samnoma poemo de d-ro Zamenhof. La plej vasta kantata melodio estas verkita en 1909 de Félicien DE MÉNIL. Tamen ekzistas ne nur unu melodio – mi jam sciis, ke esperantistoj foje kantas la poemon laŭ melodio de Achille MOTTEAU, kiu estis verkita ses jarojn pli frue ol la de-menila melodio. Kaj ekzistas kelkaj aliaj. Sed kiom? Tion mi scivolis, do mi komencis esploron en 2018, en kiu mi malkovris preskaŭ dudek versiojn de *La Espero* verkitajn inter 1891 kaj 2020.

Bedaŭrinde nur kelkaj melodioj estas facile troveblaj en Interreto; la plej multon mi trovis per katalogo de iu arĥivo aŭ nacia biblioteko, kaj mi petis kopion. Ju pli da ekzempleroj mi kolektis, des pli forte mi deziris, ke la muziko ne estu forgesita. Tiu muziko apartenas al la kultura heredajo de nia movado; ĉiu himno staras kiel ekzemplo de muzika esprimado, inspirita de amo por Esperanto kaj credo je ĝia celo. La esploro ŝanĝigis al ne-atendita projekto: kolekti kaj re-gravuri la partiturojn por prezenti en muziklibro. (Mi ankaŭ kunlaboras kun ĥorestro de Esperanta ĥoro por sonregistri ilin, sed mi ne povas paroli multe pri tio, ĉar tiun laboron ni ĵus komencis).

Mi kaptas la okazon por redakti kaj plimodernigi la notacion dum la projekto. Interalie, mi korektas mistaktajn mezurojn, kaj koherigas interpunkcion kaj movajn markojn en la teksto (tiaj eraroj abundas en partituroj de la romantisma epoko), kion mi taktas necesa por plej bone prezenti la kolekton.

Ordigi la verkojn laŭ dato tuj videbligas du periodojn de vigla muzikverkado, kiujn mi nomas (ne tre kreeme) la “frua periodo” kaj la “nuntempa periodo”. La frua konsistas el verkoj de la fino de la 19-a jarcento kaj la komenco de la 20-a, kiu pli-malpli koincidas kun la malfrua periodo de romantismo. Rezulte, la muziko de tiu tempo estas verkita en la romantika stilo, aŭ stilo de salonmuziko aŭ nacia-sentiga muziko. La nuntempa periodo konsistas el verkoj, kiujn oni verkis je la fino de la 20-a jarcento kaj la komenco de la 21-a. La muziko de tiu tempo havas pli simplan formon kaj pli tutmondajn harmoniojn. Kompreneble, la limoj de la periodoj estas malprecizaj kaj dependas de perspektivo, kaj verkoj de interaj jaroj foje prezentas karakterojn de ambaŭ periodoj.

Mi suspektas, ke la malkresko de romantismo plejparte kontribuis al la malpligo de novaj melodioj por *La Espero* post la frua periodo. La muzika mondo cedis al la novaj ideoj de modernismo kaj la patriotisma sentigo de romantismo ne plu estis populara, do mankis deziro por himna muziko. Plie, salonmuziko malpli populariĝis danke al la alveno de la radio kaj gramofono; malpli da homoj kunvenis por distre muzikumi, do mankis bezono por tia muziko. Kaj la populareco de la melodio de DE MENIL certe malhelpis la deziron verki novajn melodiojn.

Tamen ankaŭ eblas, ke esperantistoj daŭris verki melodiojn por *La Espero*. Povus esti, ke iuj verkitaj inter 1914 kaj 1945 perdiĝis dum la mondmilitoj. Aliaj verkoj eble estas subpremitaj pro kopirajto. Ekzemple, mi trovis version de Andrzej KOSZEWSKI (1976) por du ĥoroj, sed la eldonejo ne plu akceptis eksterlandajn mendojn. Eĉ se mi ja povus mendi, mi ne rajtus prezenti ĝin en mia kolekto pro kopirajto. Kopirajto celas protekti la interesojn de verkistoj, sed samtempe ĝi malhelpas la disvastigon de la muziko – precipite se financa instigo mankas al la eldonisto por reklami ĝin.

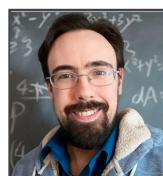
Plej lastatempe, Viktoro SOLÉ verkis melodion kaj prezantis ĝin kun analizo de la de-menila melodio, unue dum la Kataluna Kongreso de Esperanto en 2015, kaj denove dum la Hispana Kongreso de

Esperanto en 2017. Ambaŭ prelegoj estas en YouTube: (***La Espero. Nova muzikpropreno*** <<https://youtu.be/PM8Shf5mYIM>> kaj ***Kial mi ne ŝatas la muzikon de La Espero*** <<https://youtu.be/f7IOGZmJMuY>>). Lech MAZUREK verkis melodion, kiu estis unafoje **prezentita dum la Pola Esperanto-Kongreso en Bjalistoko en 2017** <<https://youtu.be/03ifecZB9ys>>. Eble tiuj prezentajoj inspiros aliajn muzikemajn esperantistojn daŭrigi verkadon de novaj melodioj, kaj teĥnologio (kiel Interreto) kaj pli-liberaj permesiloj (kiel Creative Commons/Krea Komunaj) helpos, ke iliaj verkoj restu malkaŝataj. Vivu *La Espero*, ĉu?

Jen listo de melodioj, kiun mi kolektis. Mi petegas al ĉiu leganto, bonvolu kontakti min se vi havas partituron de ne-listigita melodio, por ke mi aldonu ĝin al la kolekto!

LA ESPERO	Claes ADELSKÖLD
LA ESPERO (du aranĝoj)	Achille MOTTEAU
HIMNO ESPERO	Henri DE COPPET
L' ESPERO	Antoon Jozef WITTERYCK
EN LA MONDON	Adela SCHAFER
L' ESPERO	Ronald G. TOMBLIN
LA ESPERO	Woldemar ZAKS
L' ESPERO	Le Monde Espérantiste (ULLY/BIZET)
LA ESPERO	Félicien DE MÉNIL
L' ESPERO	Samideanino
LA ESPERO	John F. H. WOODWARD
LA ESPERO	Oscar VAN SCHOOR
LA ESPERO	E. GREGORI
LA ESPERO	Natanael SVANHOLM
LA ESPERO	Andrzej KOSZEWSKI
LA ESPERO	Virk/Hector BENDA
LA ESPERO	Hellmut SERAPHIN
LA ESPERO	Alfredo ARAGÓN
LA ESPERO	Victoro SOLÉ
LA ESPERO	Lech MAZUREK
HIMNO DE ESPERO	Timoteo BORONCYK

Timothy BORONCYK

Timoteo esperantistiĝis en 2011. Li estas unu el la direktoroj de Esperanto-USA, estro de la Esperanto-Societo de Sirakuso (Nov-Jorkio), kaj profesie laboras kiel programisto.

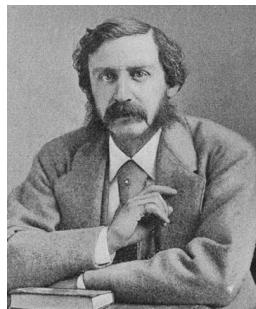
tboronczyk@gmail.com

Piĝina parolo en dialektaj dialogoj

traduk! • by Hoss FIROOZNAIA

La rubriko *traduk!* prezentas al vi diversajn tradukdefiojn. En paraj numeroj aperas teksto en Esperanto por enangligi; en neparaj, teksto en la angla por elangligi. Leginte viajn respondeojn, ni prezentos resumon de la diversaj proponoj kune kun niaj reagoj, komentoj, kaj proponoj.

En tiu ĉi numero ni revenas al la teksto aperinta en N° 2021:1, eltiraĵo el la novelo *Three Vagabonds of Trinidad* de Bret HARTE. Ĝi prezentas plurajn defiojn, interalie la dialekton parolon de *Li Tee*. Mi gratulas kaj dankas al BA, CL, JH, NK, RN, kaj SB pro iliaj kreemaj kaj pensigaj proponoj.

Bret HARTE en 1872.

En Esperantujo ni ofte fanfaronas pri la esprimkapablo de nia lingvo, kaj prave: se lerte ekspluatitaj, la flekseblaj gramatiko kaj vortfarado povas redoni signifogamon same riĉan, kiel oni trovas en la etnaj lingvoj. Nia lingvo kapablas redoni ankaŭ diversajn gradojn de formaleco kaj klereco, ekzemple per vortoj ordinara juk fakaj, bonlingvaj aŭ neologismaj, frazoj simplaj aŭ plenaj je subfrazoj, ktp.

Sed kiam temas pri dialektoj kaj aliaj regione karakterizaj parolmanieroj, nia lingvo estas efektive *malriĉa*. Tiu manko estas parte intenca, ĉar Esperanto devas funkcii kiel interkompreneilo. Kaj ĝi estas parte neevitebla, pro nia relative mallonga historio.

Do kiel tradukanto redonu dialektojn en Esperanto? Ellaborinte sian novan lingvon per tradukado, Zamenhof estis kompreneble la unua, kiu alfrontis tiun defion. En 1906 li priskribis provon redoni la parolstilon de Osip, "malklera rusa servisto" en *La Revizoro*. (Vidu "Pri la Esperanto-stilo" en la libro *Lingvaj respondeoj*.) En la rusa originalo Osip parolas per "kripligitaj vortoj", do Zamenhof devis plejparte rezigni pri fidela redono; kripligitaj vortoj estus tro konfuzaj por la leganto – aparte en tiel frua verko de lingvo ĵus aperinta. Li strebis tamen "almenaŭ iom konservi" la stilon, uzante vortojn kiel *kartetoj*

anstataŭ *kartoj*, *registreto* anstataŭ *kolegia registratoro*, ks. Ĉu lia provo sukcesis? Eble ne tute, sed kompatinda Zamčjo ne havis bonajn alternativojn. Ne eblis prezenti nenorman sed facile kompreneblan lingvouzon en lingvo tiel nova, ke ankoraŭ mankis al ĝi bone konataj normoj ...

Unu relative facila maniero por ligi parolon al specifa regiono estas la uzo de akcentoj. Multaj jam konas la **komikan monologon de Duncan CHARTERS** <<https://youtu.be/bkJXREoeRaA>>, en kiu li konvinke imitas esperantistojn el diversaj landoj. Literature, Julio BAGHY estis frua pioniro pri akcentoj. En sia *Viktimoj* (1925) li prezentis Joĉjon, hungaron el Transilvanio, kies akcento ĉiam montras sian kamparan devenon. Kiam Joĉjo volas diri *Ĝus mi aŭdis tion de mia amiko*, ni legas: *Ĝos me aadis teon de meea ameekoo*.

Malgraŭ lia stranga prononcmaniero, tamen, la gramatiko de Joĉjo estas tute ordinara. Kontraste, la parolo de Li Tee montras ne nur akcenton, sed gramatike apartan dialekton. Multaj ĉinaj enmigrintoj al Kalifornio en la 19-a jarcento venis el la sudĉina provinco Gŭangdongo, do supozeble Li Tee uzas **la ĉinan piĝinangkan**

<https://en.wikipedia.org/wiki/Chinese_Pidgin_English>, komercan interlingvon unue aperintan en tiu provinco.

Kompreneble, piĝinoj kaj dialektoj apartenas al specifaj tempoj kaj kulturoj, kaj tial ne estas tute redoneblaj en traduko. Oni povas tamen krei similan impreson per imito de la fonologiaj kaj gramatikaj trajtoj. Ekzemple, en la parolo de Li Tee ni trovas la fonetikan ŝanĝon /r/ → /l/ (*woodpeckel*), simpligon de verboformoj, kaj mankon de gramatika distingo inter subjekto kaj objekto.

Oni povus imiti ĉiujn tiujn trajtojn, sed necesas ankaŭ iom da modero. Kiel leganto RN saĝe rimarkis en sia propono, fideleco al dialekti ne multe utilas, se ĝi igas la tradukon tro malfacila por legantoj. Ekzemple, antaŭ jaroj ni aperigis en la bulteno sudusonan popolrakonton, tre zorge tradukitan por redoni ĝiajn fonetikajn kaj gramatikajn apartaĵojn.

Kvankam genia, ĝi montriĝis eble *tro* fidela. Unu estimata leganto – membro de la Akademio, eĉ – reagis tiel: “Estas iom bedaŭrinde konstati, ke tiom baza eraro kiel duobla neo, kaj do ekz. ‘ne diras nenion’, dume devigas [min] flankenmeti la legaĵon.” Ho ve!

Do kiel Li Tee parolus en Esperanto?

La tradukintoj sekvis du malsamajn alirojn, ambaŭ pravigeblajn: unu grupo strebis redoni la sencojn de la vortoj en ordinara Esperanto; la alia diversgrade “kripligis” la lingvaĵon por imiti la originalon. Pripensu la jenan frazon, ekzemple:

Allee same Li Tee; me no changee. Me no ollee
China boy.

Kaj jen la proponoj, ordigitaj pli-malpli laŭ “ordinareco”:

Ĉion en ordo, mi estas Li Tee, mi estas tia kia antaŭe.

Ĉiam mi estas Li Ti. Mi ne ŝanĝigas. Mi ne estas alia ĉina knabo.

Tute same Li Ti; mi ne ŝanĝi. Mi ne alia ĉina knabo.

Ĉiam same Li Tee, mi ne ŝanĝass. Mi ĉinknabo.

Mi ĉiam samo Li Ti; mi ne ŝanĝi. Mi ne malsamo Ĉino kunabo.

M'esti sama Li Tee; mi ne ŝanĝi. Mi ne aljula ĉin'.

Menciindas, ke ankaŭ pri piĝinoj Baghy donis al ni belajn modelojn. En lia romano *Sur sanga tero* (1933) aperas la aminda *Lio Fu Peng*, ĉina bulkovendisto en rusa militkaptitejo. Li parolas la rusan nur fuſe, kaj Baghy provas redoni tian parolmanerion en Esperanto. Jen ekzemplo. Tre frue en la romano Lio Fu Peng flegas vunditan hundon. Responde al la demando “Ĉu via hundo?”, li diras:

Ne! ... Hundo ... hundo boji, kapitano pafi. Hundo ne apalteni al Lio Fu Peng. Lio Fu Peng esti ĉe la patlo kaj polti manĝaĵo al li. Kapitano veni, pafi, hundo molti.

Interesaj parolturnoj en la teksto

Oh! it's you, is it? — Jen frazo, kies signifo troviĝas

ne en la signifoj de la vortoj mem, nek en la sintakso, sed en socia konvencio. Efektive, la tuta frazo funkcias kiel leksika unuo kun propra signifo: familiara, iom petolema saluto. Sed Li Tee ne konas la konvencion, do li komprenas laŭvorte: “Ĉu vi estas vi?”

Ĉu ekzistas simila saluto en Esperanto? La tradukintoj pensis, ke jes, redonante *Ho, estas vi, ĉu?* kaj simile. Ĉiuokaze ne suficius pli rekta *Ho, saluton!* ĉar al tio la respondo de Li Tee ne havus sencon.

as if struck by some coincident recollection —

Ne nur la dialekteto de Li Tee pensigas nin pri komprenebleco. Ankaŭ la parolo de la Redaktoro estas malfacile sekvebla pro ĝia peza ornamajo kaj vagemaj subfrazoj. Ĉu oni simpligu por helpi la leganton? Kelkaj tradukintoj tion faris, redonante *kvazaŭ li ĵus memoris ion kaj kvazaŭ subite memorante ion*. Aliaj sendis pli laŭvortajn proponojn, ekzemple: *kvazaŭ frapita per ia koincida rememoro*.

like a conjuring trick — Oni diversmaniere redonis la ideon de magia artifiko: *kiel iluzio; kiel se magia lertaĵo; kvazaŭ magia artifiko; kvazaŭ magiaĵo*. Plej plaĉas al mi *prestidigate*, la propono de SB, ĉar ĝi bele elvokas la lertmovecon de *conjuring*.

the quick Californian soil — Kelkaj proponis *rapida Kalifornia grundo* kaj simile, sed mi iom dubas. Ĉu la metaforo estas internacie komprenebla? Finfine, rapida estas ne la humo mem, sed la vegetaĵoj, kiuj kreskas en ĝi. Aliaj proponis *fekunda tero/grundo de Kalifornio* kaj, pli figure, *la graveda grundo Kalifornia*.

painfully aware (of these regular persecutions) — kelkaj proponis la laŭvortan *dolare konscia* kaj simile. Sed *painfully* estas anglimo ĉi-kuntekste, signifante ne nepre “dolore”, sed “treege” – kutime en rilato al io malbona.

Leganto CL saĝe demandis, do, ĉu *dolore* vere konvenas. Laŭ PIV, *dolori* signifas “kaŭzi tre malagraban psikan impreson”, kaj ŝajne la Redaktoro vere havas tian impreson pensante pri la persekutoj de Li Tee. Do eble *dolore* estas en ordo. Sed plaĉas al mi ankaŭ la proponoj *tro bone sciis* kaj *treege konscia*.

(a radish) not of a sustaining nature — Oni interpretis tion diversmaniere: *restus mallonge; estus neniel daūrigiebla; ne estas eltenebla; ne povus esti impona.* SB eĉ proponis amuzan, kvazaŭ zamenhofan proverbon: *rafano sen klabo ne utilas dum rabo.* Tamen la signifo celita de Harte Ŝajne estas io alia: “tia, ke ĝi ne povas bone nutri/vivteni homon”, ĉu ne?

La “sinteza” teksto

Ne eblas glate kaj konsekvenco intermiksi la proponojn por la dialekta parolo. Do en la sintezo mi faris plian proponon por Li Tee surbaze de la jenaj principoj:

- ne uzu *-e* kaj *-n*
- nur *-i* por verboj
- konsonantgrupoj estu apartigitaj aŭ simpligitaj (se la rezulto restas komprenebla)
- *r→l; v→f*

Kiel ĉiam, mi ne proponas la sintezan tekston kiel modelon, kaj tradukdefio ne povas havi “ĝustan” solvon – kompreneble la jena temas nur pri propra, arbitra, kaj plene kontestebla gusto ...

“Ho! Estas vi, ĉu ne?” diris la Redaktoro.

La ĉina knabo, al kiu li direktis la figuran esprimon, komprendis laŭvorte, laŭ sia kutimo:

“Tuta sama Li Ti; mi ne ŝanĝi. Mi ne alia ĉina nabo.”

“Tiel estas”, diris la Redaktoro kun mieno de konvinkigo. “Supozeble ne ekzistas alia kobaldo kiel vi en la tuta konteo Trinidad. Nu, venontfoje ne restu tie ekstere, gratante kiel terrato, sed envenu.”

“Lasa fojo”, diris Li Ti senemocie, “mi flap-flapi. Vi ne ŝati flap-flapi. Vi dili: tutu sama dama pego.”

Estis vere: pro tio, ke la oficejo de “Trinidad Sentinel” situis en tre arbara ĉirkaŭaĵo – eta maldensejo meze de pinejo, kun ties akompana faŭno – tiaj signaloj estis facile konfuzebaj. Ankaŭ kapablo fidele imiti pegon estis inter la talentoj de Li Ti.

Senresponde la Redaktoro finis noton, kiun li estis

skribanta; je kio Li Ti, kvazaŭ trafita de iu koincida rememoro, levis sian longan manikon, kiu servis lin kiel pošo, kaj senzorge elskuis leteron sur la tablon kiel prestidigitisto. La Redaktoro, ĵetante al li riproĉan rigardon, malfermis ĝin. Ĝi estis nur ordinara peto de abonanto – iu terkultivisto – ke la Redaktoro “rimarku” gigantan rafanon kultivitan de la abonanto kaj liveritan de la portanto.

“Kie estas la rafano, Li Ti?” demandis la Redaktoro suspekteme.

“Ne hafi. Demandi usona nabo.”

“Kio?”

Tiam Li Ti degnis klarigi, ke kiam li preterpasis la lernejon iuj knaboj atakis lin, kaj en la luktado la granda rafano – same kiel multaj tiaj monstraĵoj el la fekunda kalifornia humo, nur amaso da organizita akvo – estis “kaĉigita” sur la kapoj de la atakantoj.

La Redaktoro, dolore konscia pri tiuj oftaj persekutoj de sia komisiito, kaj eble konstatinte, ke rafano ne taŭga kiel klabo ne havus nutran naturon, detenis sin de ajna riproĉo. “Sed Li Ti, mi ne povas rimarki tion, kion mi ne vidis”, li diris bonhumore.

Por tiuj, kiuj volas kompari la tradukojn kaj vidi ĉiujn detalojn, en la reta versio de la artikolo vi trovos paralelan prezenton de la propono.

La nova defio

Ĉar la pasintjara defio de Cory DOCTOROW montriĝis tiel populara, mi proponas ion simile buntan kaj moderne idioman. Ĉi-foje, tamen, temas ne pri komputiloj kaj interreta kulturo, sed, nu ... pri zombioj. La tekston mi adaptis el la romano *World War Z: An Oral History of the Zombie War* (2006) de Max BROOKS. (Atentu: aperas en ĝi kelkaj favoroj, kiuj – kvankam sufiĉe oftaj en ĉiutaga lingvaĵo – eble ne konvenas por ĉiuj legantoj.)

I know historians like to talk about how Yonkers represented a “catastrophic failure of the modern military apparatus,” how it proved the old adage that armies perfect the art of fighting the last war

just in time for the next one.

Personally, I think that's a big 'ole sack of it. Sure, we were unprepared. Our tools, our training — all one class-A, gold-standard clusterfuck. But the weapon that really failed wasn't something that rolled off an assembly line. It's as old as ... I don't know, I guess as old as war. It's fear, dude, just fear, and you don't have to be Sun freakin Tzu to know that real fighting isn't about killing or even hurting the other guy — it's about scaring him enough to call it a day. Break their spirit, that's what every successful army goes for, from tribal face paint to the "blitzkrieg" to ... what did we call it in the Gulf War, "Shock and Awe"?

But what if the enemy can't be shocked and awed?

Not just won't, but biologically *can't!* That's what happened that day outside New York City. The fact that we couldn't shock and awe Zack boomeranged right back in our faces. They're not afraid! No matter what we do, no matter how many we kill — they will never, ever be afraid!

Yonkers was supposed to be the day we restored confidence to the American people. Instead, we practically told them to kiss their ass goodbye.

La redakcio (trovu ĝian adreson en la kolofono) akceptos vian proponon **gis la 15-a de Septembro**. Ne necesas sendi plenan tradukon, se vi ne kapablas aŭ volas; ni akceptos ankaŭ fragmentojn. Sed ĉiuokaze bonvolu sendi **nur unu** proponon, ne plurajn diversajn provojn. Sukceson!

Mikronoveloj

Mikronoveloj estas ege koncizaj rakontoj, ofte malpli ol 300 vortojn longaj. Por nia mikronovel-o-rubriko ni aldonas kroman defion: rakontoj devas esti precize 100 vortojn longaj – nek pli, nek malpli. Ĉu vi emas verki tiel? Sendu viajn centvortajojn al la redakcio (trovu la adreson en la kolofono), kaj eble ili aperos en venonta numero!

Fajrobirdo

La majesta fajrobirdo flugis alte en la ĉielo.

“Ho, fajrobirda moŝto!”, petegis kamparano kiu vidis ĝin. “Ni malvarmas, kaj vintro venas. Ĉu vi bonvolus regali nin per via varmo? En nia domo bruliĝu fajro.”

La mita estaĵo jesis faligante flamantan plumon rekte en la kamentubon de la kamparano, kiu ĝojis danke.

Vidinte la okazintajon, iu najbaro kriaĉis siavice: “Hej! Birdo! Ankaŭ mian domon bruligu fajro!”

La besto faligis unu el siaj flamantaj plumoj rekte sur la pajlan tegmenton de la najbaro, kaj la domo cindriĝis postnelonge.

“Nu, ekde hodiaŭ li memoros kiel uzi *-ig* kaj *-iĝ*”, kontente pensis la fajrobirdo.

— Jorge Rafael NOGUERAS rafaeln@alum.mit.edu

Roberto

Finfine, pensis Roberto, mi havas la tutan domon por mi mem.

La edzino kaj la infanoj estis vizitantaj la bogepatrojn. Neniu estis krianta, la televidilo estis malŝaltita, kaj li aŭdis nur la mallaŭtan zumadon de la klimatizilo.

Post kiam la suno subiris, denove li ekĝojis, ĉar li povis enlitiĝi frue kaj dormi la tutan nokton. Kuŝante en la tuta lito (ne nur eta parto de la lito), li ridetis.

Turnante la kapon por rigardi tra la fenestro, Roberto momente ekvidis vizaĝon. Li palpebrumegis, sed la mistera vizaĝo estis jam malaperinta. Neridetante, lia propra vizaĝo paliĝis.

Roberto ne dormis tiun nokton.

— Vince ALLISON vinceallison@gmail.com

Peko

senintenca esperantajo • by Margo COHEN

Mmm, bongustaj pekoj!

Lastatempe, leganto Margo COHEN afable sendis al ni iom ŝokan reklamon por "Peko Peko Boxes", kiun ŝi trovis rete.

Post esplorado ni eksciis, ke la skatoloj enhavas ne pekojn ... sed dolĉaĵojn el Japanujo, de la firmao Fujiya. *Peko Chan* estas la nomo de ĝia ĉarma komiks-knabino, kiu aperas sur la skatoloj.

La vivo de Peçjo

ĝeroj • by Timothy BORONCYK

Teksto kaj ideo de Timoteo; desegnaĵoj de "Awesome Satyr". (Kaŝnomo, kompreneble. Timoteo klarigas, ke la artisto preferas resti anonima.)